

§ 157 Demokratifrågor

TOMAS JANSSON:

Ordförande! Jag representerar Organisationsutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag. Bakgrunden till betänkandet är att det har kommit in fem motioner till årets kyrkomöte som önskar att kyrkans valsystem ska utredas. särskilt frågan om direkta kontra indirekta val. Det är en fråga som har varit omdiskuterad i kyrkomötet sedan år 2000. Före år 2000 fanns det ett indirekt valsystem, man valdes alltså direkt till församlingar men indirekt vidare till stiftsfullmäktige och till kyrkomöte. I och med kyrkans skiljande från staten infördes ett system med direkta val på alla tre nivåer, lite som att kopiera så som valsystemet ser ut i det politiska livet i samhället. Det är en väldigt relevant fråga. Hur tar vi vara på vår kyrkliga demokrati på bästa sätt? Frågan har diskuterats och den har också utretts. Det fanns på 00-talet en demokratiutredning som la fram sitt resultat år 2006 där frågan belystes, vilket inte ledde till någon förändring i valsystemet vid det tillfället. Sedan dess så har en hel del vatten hunnit rinna i Fyrisån här i stan. Tre kyrkliga val har passerat sedan dess och i utskottet så finner vi att det kan finnas anledning därför att titta på den här frågan igen i ljuset av den utveckling som har varit de senaste valen. Det finns inga bra vattentäta system. Det finns givetvis problem och brister vilken typ av system man än har. Det har anförts att problematiken med direkta val kan vara att församlingsförankringen kan riskera att brista hos ledamöter i stiftsfullmäktige respektive kyrkomöte, alltså att det skulle kunna gynna vissa grupper som saknar så mycket församlingsförankring till att ändå kunna få se en starkare representation på de högre nivåerna. Å andra sidan har det också anförts att ett system med direkta val skulle kunna ge en bättre representativitet, att små nomineringsgrupper skulle kunna ha problem att göra sig gällande i ett system med indirekta val.

Organisationsutskottet tar inte ställning i den här frågan om direkta och indirekta val och därför gör vi också så att vi vill avslå de fem motioner som har kommit in. De fem motionerna antyder att det ska utredas och liksom komma fram till förslag hur ett indirekt valsystem skulle kunna se ut. Det vill inte utskottet säga i dagsläget. Utskottet tar över huvud taget inte ställning i den här frågan.

Motionerna 2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88 och 2017:101 avslås, men med anledning av motionerna föreslår Organisationsutskottet att kyrkomötet ska uppdraga åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv. En stark majoritet i utskottet har förordat detta med siffrorna 9 mot 6. Vi menar att en förutsättningslös, inte en fullskalig utredning, men en konsekvensanalys. Låt oss titta på argumenten. De flesta som sitter här i församlingen idag var inte med 2006 och ännu färre var det 2000 och i nästa mandatperiod är det ytterligare färre. Därför önskar jag nu bifall till Organisationsutskottets förslag.

BERTH LÖNDAHL:

Ordförande! Jag yrkar bifall till samtliga av Organisationsutskottets förslag i betänkandet 2017:4.

Det är med tillfredsställelse som jag noterar att de motioner som har kommit in i det här ärendet har blivit välvilligt behandlade i den meningen att man avser att göra någon form av konsekvensanalys. Svenska kyrkans valsystem är ju inte självklart. Om man vill kopiera det valsystem som gäller i riksdags- och kommunalval så är det det valsystemet vi ska ha. Samtidigt så ska det bara häromdagen att man inte skulle vara en spegling av riksdagssättet att arbete. Därför finns det också anledning att

fundera kring om vi ska vara det när det gäller valen. Det måste alltså inte se ut som det gör när det gäller ett valsysteem för komplikationerna för Svenska kyrkan finns där på olika sätt. Vi vet att valdeltagandet är förhållandevis lågt. Vi vet att antalet medlemmar i Svenska kyrkan minskar kraftigt. Vi vet att kostnaderna för valet är extremt höga jämfört med kostnaderna i motsvarande länder i vår omgivning. Det är, vad jag vet, ett unikt system, att det är ett direkt val som pågår till kyrkomöte och stiftsfullmäktige. Jag menar också att det valsysteem som vi har idag osynliggör själva kyrkans karaktär och uppbyggnad och att den utgår från församlingarna som den bas som bygger kyrkan. Det är genom församlingarna som kyrkan ska ha sina representanter på stiftet och på nationell nivå. Det indirekta valsystemet som var det självklara för kyrkan ända fram till år 2000, om jag minns rätt, är alltså det system som har varit mer autentiskt för vad kyrkan är. Jag tror också att engagemanget i valet skulle öka med ett indirekt valsysteem. Det skulle öka därför att det skulle beröra mer närliggande frågor, personkännedomen skulle vara större och mötena mellan de som blir beslutande och de som är väljare kommer att ligga mycket närmare. Jag tror alltså att själva demokratin skulle främjas genom att den i det här sammanhanget skulle bli en mer påtaglig när demokrati.

Bifall till utskottets förslag.

BO HANSON:

Ordförande! Detta är en fråga som hos mig i alla fall väcker starka känslor. Jag ser det som att man vill strypa demokratin och därför råkade jag säga i utskottet när vi behandlade detta att man vill tvätta demokratin genom ett par indirekta moment. Då fick jag motargumentet från en motionär att jag inte visade respekt. Det visste jag ju att det är något av det värsta man kan göra, att inte hålla på etiketten, så jag backade och bugade så gott jag kunde och bad om ursäkt. Jag säger ingenting om vilka motiv de har att tvätta folkviljan men det kommer att få den effekten. Jag ville bara uttala vad förslagen har för effekt, men här får man uttrycka sig varsamt. Jag ska ta en liknelse. Låt oss anta att en man ägde en trädgård och i trädgården fanns en sandlåda där barnen lekte. Till kvällen kom en katt och förorenade i sandlådan och vad hände då. Trädgårdsägaren tänkte att han skulle strypa den där katten. Jag ska lära katten och så satte han upp en fälla som ströp katten. När han släpades inför domstol sa han: Mina avsikter var inte alls att strypa den. Jag ville bara lära den att hålla sig borta från min sandlåda. Då sa domaren: Du döms till djurplågeri för att du döms efter ditt beteende, inte efter vad du säger eller vad du har för motiv.

Ni ser likheten mellan kattstryparen och demokratistryparna. Vilka är effekterna? För effekterna förebär man olika skäl. Det skulle bli billigare. Det är bara inte sant. Att kostnaderna är orimliga, det skulle kunna bli billigare, men kostnaderna är inte orimliga. Det kostar ungefär sju kronor per medlem och år att ha de här valen. De flesta betalar en tusenlapp, om man har jättestora inkomster 10 000 och då går sju kronor till demokratin. Det är inte ekonomin som är det väsentliga. En del säger att det står i kyrkoordningen, församlingen är den grundläggande enheten, men vad det har med detta att göra. De kommer inte på domens dag fråga om vilken församling tillhörde du av stiftets församlingar. Det är inte det vi frågas efter på domens dag, att det skulle vara den grundläggande enheten. Frasmakeri! Jag skulle vilja ha hjälp med att man kommer fram med några motiv som jag kan tro på. Jag behöver hjälp dels för att jag anar att skälet är att man inte bryr sig om demokrati eller man vet inte vad demokrati är. Kanske är det det. Men det kan också bero på att man inte vet vem som är medlem i kyrkan. Man frågar inte Katekesen, vem är kristen. Den som tror

blir väl döpt och går väl tillräckligt ofta i kyrkan. Den som är döpt och inte har gått ur den är medlem. Men här vill man införa ett extra kriterium nämligen att man är flitig kyrkogångsbesökare. Jag tycker inte att detta är rimligt.

Avslag på utskottets förslag.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag tycker att parallellen med den strypta katten är något långsökt. Beslutet som utskottet föreslår är ju inte att det ska vara ett färdigt system utan att utreda konsekvenserna. Där kommer man givetvis att också beakta dina synpunkter, Bo. Om du ska ha ett tungt argument skulle jag säga, jag tror inte att Svenska kyrkan har upptäckt den optimala modellen av ett valsysteem eftersom vi är fullständigt unika med det här systemet i den globala kyrkan. Vi är ensamma om att ha ett system som innebär den typen av direkta val som vi har. Att därför titta på andra länders motsvarande situation, hur väljer de, hur ser det ut, det tror jag är ganska klokt helt enkelt. Både du och jag, Bo, är tillräckligt gamla, uppseendeväckande gamla med andra ord för att också ha varit med om olika valsysteem i Svenska kyrkan och de har fungerat.

BO HANSON (REPLIK):

Jag är tillräckligt gammal för att ha varit med när man på kyrkostämman valde kyrkoråd. Vi som satt i kyrkorådet försökte truga våra partner, hustrur och män, att komma med så att vi inte bara valde om oss själva. Det var också ett system men inte var det mera demokratiskt. Det fanns ju det här traditionsargumentet att förra århundradet fanns det ett annat system. Jag sökte efter argument som jag kan tro på som ni framför, även bland de som ni inte framför. Jag hittar inga goda argument tyvärr så jag tror inte på att ni har ett motiv och därför tycker jag att det är lika bra att lägga ned utredningsförslaget genast.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Är du så gammal? Jag måste säga att jag är imponerad, men jag var faktiskt också med på den tiden. Jag kommer också ihåg att det var ett system som inte fungerade särskilt bra. Därför tror jag också att utredningen inte kommer att komma fram till den typ av system som innebär lokala kyrkostämman där man går iväg några stycken och röstar fram ett kyrkoråd osv. Man måste ju hitta ett system som fungerar, och då skulle jag säga att om Svenska kyrkan har valt ett alldeles unikt system så är det någonting som inte stämmer. Jag tror inte att Svenska kyrkan har lyckats uppfinna det optimala valsysteem när inte andra kyrkor har beaktat detta.

BO HANSON (REPLIK):

Jag säger inte att vi har det optimala systemet men jag säger att vi har ett bättre system än allt som hittills har prövats. Jag är nöjd med det. Jag kan tänka mig att man kan bättra på olika sätt men inte genom att strypa demokratin.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Jag vill betona att frågeställningen nu är inte om vi ska ha direkta eller indirekta val. Frågan vi har framför oss just nu är om vi ska göra en konsekvensanalys om hur de olika systemen kan fungera, vi ska titta på argumenten. Bo Hanson, du sa att du gärna skulle behöva hjälp att se argumenten om det nu skulle kunna finnas några som talar för indirekta val. Detta är en chans att titta ärligt på argumenten och då

kanske upptäcka att argumenten är svaga. I så fall så gynnar det dig och din position för det. Jag kan för övrigt tala om att personligen har jag hela tiden varit för ett direkt valsystem. I sakfrågan har jag ingen annan åsikt än du, men jag tycker att vi måste kunna ärligen titta på argumenten och inte bara förutsätta att vi lever i den mest perfekta av alla världar.

BO HANSON (REPLIK):

Vi ska ärligen titta på argumenten men jag har det bestämda intrycket att vi har olika kyrkosyn. En del vill ha att den lilla sekten ska ha bättre kontroll. En del av oss tycker att alla människor som är medlemmar i Svenska kyrkan ska få vara med och bestämma. Därför tycker jag att det är alldeles onödigt att tillsätta en utredning. Jag ser inga goda skäl för det.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Det finns fortfarande anledning att titta på argumenten och inte bara förutsätta vad som är bäst och sämst. Jag anser att en sådan här konsekvensanalys förtjänar kyrkomötets ledamöter, i synnerhet det nya kyrkomötet som befinner sig tidsmässigt sett ännu längre ifrån den tid då ett indirekt valsystem fanns.

IRENE OSKARSSON:

Ordförande! Jag tycker att de replikskiften som vi just nu lyssnat till är motivation nog egentligen för att utskottets förslag ska gå igenom. Jag tror att det är viktigt att vi ser att vi vill att våra medlemmar, kyrkans medlemmar, ska vara med på ett aktivt sätt och ta ansvar för kyrkan. Jag är en av de som tycker att det valdeltagande som vi såg i år var bra oavsett skäl till att det blev högre. Många har haft synpunkter på att det var rätt eller fel skäl. Jag är tycker att det är oerhört givande och bra att fler medlemmar gick och röstade. Med det sagt så tror jag också, precis som Tomas har sagt här tidigare, att det är viktigt att vi prövar igen hur det bästa systemet ser ut för kyrkan ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv. De här, vänner, öppnar nya världar men de stänger också världar men i det här sammanhanget kanske det kan göra fler medlemmar delaktiga också i det här. Vi är nog rätt många som har fått kommentarer efter gårdagens långa debatt och diskussion av medlemmar som har följt oss på distans. Därför tror jag att det är viktigt att vi nu gör den här genomlysningen och att en ny generations kyrkopolitiker får ta ställning, diskutera, ventilera. Jag tror att jag ser temat för ett tematiskt kyrkomöte: hur stärker vi demokratispekterna i kyrkan, hur får vi ett bättre fungerande valsystem. Jag tycker att demokrati ska kosta. För mig är inte motivationen att säga ja till utskottets förslag till beslut ekonomisk, för där har också redogjorts för att det måste få kosta. Förre ärkebiskopen sa i något sammanhang inför förra valrörelsen, tror jag, att det här är vårt sätt att visa att vi finns. Det är inte heller att förakta.

Därmed bifall till utskottets förslag till beslut.

SVEN-E KRAGH:

Ordförande! Demokrati får kosta pengar men det är viktigt att se vart det leder någonstans. Det valsystem som vi har haft här i kyrkan på stifts- och nationell nivå under sjutton år och haft ett antal valtillfällen, kan man då ifrågasätta, tycker jag, med rätta och det har vi gjort i motion 2017:101. Det som vi vill hålla fram med kyrkosynen, vad innebär det när så mycket av stiftens och församlingarnas karaktär påverkas av de beslut som finns på nationell nivå. Vi har fått ett system som i mångt

och mycket liknar det som statsmakten har. Man klarar sig inte själv, man behöver resurser från ovan men inte från Gud, med det sagt, utan från nationell nivå för att kunna fungera. I det sammanhanget så finns det ett antal aspekter som också utskottet förnämligt visar fram att det faktiskt har skett en hel del under de här åren, också i påverkan av den kyrkosyn som vi har i Svenska kyrkan. Vi har våra stift och de har varit den enhet som kyrkan har fungerat på. Den nationella nivån hade när reformen skedde år 2000 ett antal uppgifter, och inte minst genom den här församlingens beslut så har det kommit till ett antal uppgifter. Ni är inte omedvetna om, och särskilt inte kyrkostyrelsen, hur mycket arbete av ny karaktär som läggs i ett kansli som ligger en bit bort här. Är det så vi ska ha det i framtiden? Är det ett uttryck för den kyrkosyn som vi har? Vi ville lyfta frågan i motion 2017:101. Jag tycker att utskottet förnämligt har försökt att närma sig den här verkligt svåra frågan.

Jag vill som några av de som var med då när vi beslöt om det här valsystemet, för det var inte alldeles självklart att det skulle bli direkta val på stifts- och nationell nivå. På utredningsstadiet hängde det faktiskt på ett hår ...

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

NILS GÅRDER:

Ordförande! Även jag är motionär, motion 2017:88, dock avser jag inte att yrka bifall till den. Jag måste säga att jag blev väldigt tacksam för att utskottet visade en sådan öppenhet i denna fråga och ställer mig därför bakom utskottets förslag att utan att ta något ställningstagande på ett förutsättningslöst sätt granska demokratifrågorna utifrån dessa tre utgångspunkter, demokrati, kyrkosyn och, om jag får kalla det så, vissa tekniska frågor.

Det går inte att hantera de här frågorna demokrati och kyrkosyn helt oberoende av varandra utan, som Sven-E Kragh framhållit, så hänger dessa samman. Jag uppfattar att det vi eftersträvar är ju att skapa en så stor delaktighet som möjligt för kyrkans medlemmar i det kyrkliga livet och i de beslut som fattas inom kyrkan. Det kan inte finnas en motsättning mellan kyrkosyn och demokrati om målet är att främja aktiva medlemmar. Det är naturligtvis inte tal om att inte alla skulle ha rösträtt. Självklart ska alla ha rösträtt. Frågan är bara på vilket sätt denna rösträtt ska för sin tyngdpunkt. Jag själv tror att det är väldigt viktigt att stärka delaktigheten på det lokala planet i församlingarna så att fler blir delaktiga och känner det meningsfullt att engagera sig.

Den tekniska frågan där man framhåller digitaliseringen är nog dock större än digitalisering. I min motion nämner jag den kritik som riktats mot det svenska systemet med tryckta valsedlar som, när det blir köbildning i vallokalerna, skapar tveksamhet inför om man kan upprätthålla rösthemligheten på det sätt som vi vill. Därför tror jag man måste helt oavsett om det ska ske digitalt eller på nuvarande, vad det nu kan kallas, analoga sätt så behöver man titta över de regler vi tillämpar. I samband med kyrka-statreformen fanns alternativa tankar om hur man rent praktiskt skulle genomföra röstningen. Till det tekniska hör också kostnadsfrågan. Det kan visserligen sägas vara inte så mycket med sju kronor men man kan också säga att valet konsumerar mer än den samlade fasteinsamlingen per år. Det säger någonting om valkostnadens storlek och jag kan inte säga att jag tycker att det är försvarligt. Jag tror att vi måste eftersträva att också se på frågan utifrån ett demokratiskt perspektiv.

Ordförande, bifall till utskottets förslag.

LOUISE CALLENBERG:

Ordförande! Jag talar för reservationen och vill lyfta den i det här sammanhanget. Vi diskuterade i utskottet den här frågan fram och tillbaka och vi var överens om att utredningar och översyner av vårt valdeltagande och valsystem har gjorts och vi hade som uppgift också att titta på de delarna som redan har lyfts. De frågorna som vi ansåg att man kunde titta vidare på behövde botten i det nuvarande systemet, och där hade vi också en diskussion i utskottet om vi skulle göra den här konsekvensanalysen som då alltså inte är ytterligare en utredning utan att man tittar på en konsekvensanalys som menade vi att förslaget borde ha varit, att det var baserat på nuvarande valsystem för att det inte ska bli så svårt, Man måste ju någonstans utgå ifrån någonting. När man tittar på sådana här system finns det många antaganden. Det var det vi ville föra med. Där landade inte utskottet i ett enigt förslag, därav vår reservation som jag vill lyfta.

MARKUS HOLMBERG:

Ordförande! Vårt största problem i Svenska kyrkan idag är inte att vi har för få medlemmar och det är inte heller att antalet minskar. Vi har i själva verket jättemånga medlemmar och vi skulle förmodligen kunna ha ännu fler medlemmar om det inte vore så att vi gör det så svårt för s.k. vanligt folk att uppleva att de hör till, att de räknas, att deras tro ryms inom kyrkans tro. Det är där som mycket av problemet ligger, att vi sätter upp hinder som gör att den vanliga kyrkomedlemmen inte upplever någon delaktighet. Jag har mött oändligt många sådana efter att ha arbetat i kyrkan som präst i över 30 år. Människor som inte tror att de får vara med. Medlem, det är man naturligtvis, men man tror inte som man tror att man måste tro. Man går inte i kyrkan så ofta som man tror att man måste gå i kyrkan. Att vara döpt och tillhörig, att det skulle räcka för att verkligen räknas, för att man ska ha någonting att säga till om, det är tyvärr en mycket avlägsen tanke. Det är ju just de här människornas röster som vi behöver höra, de som vill vara med men som inte hittat någonting att vara med på eller inte vågar eller inte tycker att de passar in. Det är just deras förhoppningar, deras förväntningar som vi måste lyssna till.

I året kyrkoval var det i Västerås pastorat, där jag hör hemma, ungefär 12 000 personer som gick och röstade på kyrkomötesledamöter. Med de gamla reglerna för indirekta val skulle det ha varit om jag har räknat rätt 19 personer. Det rimmar illa, tycker jag, med vårt budskap som ska vara, du hör till, du räknas, din tro ryms inom kyrkans tro, du är en myndig människa för det är ju så en luthersk kyrka ser på sina medlemmar och därför är varje röst lika viktig. Din är lika viktig som prästernas eller det kyrkliga innegängets. I Öppen kyrka menar vi att vi ska vara rädda om de direkta valen till kyrkans alla nivåer och därför yrkar jag bifall till punkt 1–6 i Organisationsutskottets betänkande 2017:4 men avslag på punkt 7.

ANTON HÄRDER:

Ordförande! Först vill jag börja med att yrka bifall till den reservation som vi har lagt med Louise Callenberg m.fl. Nu kanske många blir förvånade men jag har varit med under de indirekta valen. Stenbrohults församling skulle utse två ledamöter som skulle bege sig till Växjö och vi hade fyra nomineringsgrupper, det var moderater, socialdemokrater, center och en fri grupp som inte tillhörde POSK. Jag vet inte ens om de hade börjat på 80-talet. Jag var 19 år och blev vald för socialdemokraterna och min broder blev moderaten, Bengt-Erik som var 25. Det var vi som åkte upp och när vi skulle gå fram till valurnan så gick det ett sus genom salen. Vi var de yngsta

elektorerna som skulle rösta. Bengt-Erik röstade på moderaterna och jag på socialdemokraterna, och så gjorde vi fram till år 2000. Det var vi som var de ordinarie från Stenbrohult. Efter det här så kom vi ju på listor till stift och kyrkomöte. Jag vet inte om detta ökade engagemanget. Jag vet framför allt inte om det ökade att få med yngre på stift och kyrkomöte, som vi också talar om. Men jag ser alltså faran när vi inte har det mer demokratiska där vi har de direkta valen, det är hur vi hade det hemma och min erfarenhet av de sakerna. Jag tycker däremot att det är viktigt att vi ser över hur valprocessen ska gå till, hur omständigt det behöver vara, om vi kan förenkla, om vi kan digitalisera och hänga med på ett helt annat sätt. Det har jag ju förstått att valkansliet har börjat jobba med. Vi har fått ut information och vi ger information tillbaka hur vi har upplevt valen. Där tror jag vi kan göra en hel del för att få det här till att flyta på på ett bra sätt. Jag tycker att vi alla ska vara glada och tacksamma över att vi har ett högt valdeltagande detta valet till våra samtliga tre nivåer. I Stenbrohult ökade vi på alla tre nivåerna och det tycker jag man ser ute i övriga församlingar och pastorat. Det har funnits ett engagemang och det tror jag beror på att medlemmarna ser frågorna på de olika nivåerna.

OLLE BURELL:

Ordförande! Vi är många som gör vårt sista kyrkomöte och det är lätt att bli lite nostalgisk när man tittar tillbaka. Jag tänker på de 16 år som jag har varit med i kyrkomötet så är det här ju en ständigt återkommande diskussion, kanske inte varje år som Kalle Anka på julafton men ändå så återkommer den. Jag tycker att årets behandling av de här frågorna återigen ger oss möjlighet att ta del av en intressant och lärorik bakgrundsbeskrivning.

Jag hade förmodligen att tillsammans med flera andra av er här sitta först tre år i demokratiutredningen och sedan tre år i strukturutredningen. Jag kan upplysa er om att förutom den här bakgrundstexten som vi hittar i betänkandet så finns det tjocka böcker att läsa om de här frågorna. Man behöver alltså inte göra en ny utredning för att få fram ännu mer material utan man kan börja med att läsa det som redan finns. Då kommer man kunna konstatera, vilket jag har sett här också, att det finns två intellektuellt hederliga logiska argumentationslinjer. Samma idag som det var förut. Därför kan man lätt känna respekt för just de här två argumentationslinjerna. Jag kan ju säga att 16 år går fort och ni kan gott vänta 10 à 20 år till innan ni börjar utreda det här på nytt, för det här är ju ett ganska nytt system. Nu är det ju inte en utredning som föreslås heller. Det som har gjort att jag som socialdemokrat har velat hålla fast vid det här, är inte minst att indirekta val skulle kraftigt gynna stora nomineringsgrupper som socialdemokraterna och i stort sett uttradera er som tillhör de små nomineringsgrupperna, en enorm förändring som skulle gynna de stora grupperna. Årets valdeltagande gick ju upp och därför tycker jag att vi ska se det som en anledning till att inte gräva i det här i onödan.

Digitalisering. Allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras, var så säkra, kära vänner, det ser jag i en annan roll som skolpolitiker. Jag tycker att det finns ett egenvärde i att de kyrkliga valen går till likadant som de allmänna valen, i synnerhet när det väljer in människor som i min församling som fick det högsta valdeltagandet med 34 procent, 3 000 personer, varav kanske 1 000 röstade för första gången så är det väldigt bra att kunna säga till de som osäkra att det går till precis som vanligt. Ska man förändra det valsystemet så ska alltså staten göra det, ta kostnaderna och se till att det är säkert så att inte Vladimir Putin får för sig att manipulera kyrkovalet också. Eller hur? Jag tror inte att ett digitalt röstande så där direkt hade höjt valdel-

tagandet ytterligare i Maria Magdalena församling. Jag menar också att utskottets förslag slår in öppna dörrar och orsakar onödigt merarbete både för kyrkostyrelsen och kyrkokansliet. Det är bättre att koncentrera sig på innehållsfrågorna och se till att fler vill bli medlemmar i Svenska kyrkan.

Jag ber att få instämma i Louise Callenbergs yrkanden.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Det har hänt saker och ting. Demokratin utvecklas ständigt och läget är inte riktigt detsamma idag som i mitten på 00-talet. Den politiska utvecklingen i kyrkan, representativiteten i kyrkan osv. man förutsåg inte riktigt då den utveckling som har skett till idag. Därför finns det anledning att se över argumenten på nytt. Att se på indirekta val innebär heller inte att man måste titta på exakt samma system som vi hade före år 2000. En konsekvensanalys skulle mycket väl kunna konstatera att ett indirekt system måste se ut på ett annat sätt än det såg ut före år 2000 för att inte bära på samma svagheter eller så kanske analysen visar att ett indirekt valsysteem bär på så stora svagheter så att det är omöjligt och det är väl i så fall bara bra att få det tydligt belyst och i så fall begravt.

OLLE BURELL (REPLIK):

Ordförande! Jag vill återvända till mitt argument om att det finns ett egenvärde att de kyrkliga valen går likadant till som de allmänna valen. Vi i kyrkan, vi som är väldigt engagerade och har varit det väldigt länge, vi kämpar ju delvis med att andra människor tycker att vi är lite märkliga och nördiga och svåra att förstå i vissa lägen. Att då införa det också i valögonblicket att man ska känna sig förvirrad som en person som kanske inte har röstat förut eller har hunnit glömma från fyra år tidigare, det är ju väldigt onödigt tycker jag. Nu ska vi vara glada att så väldigt många svenskar, nästan en miljon, övade sig på hur det går till att rösta i ett kyrkoval och då konstaterade att det var ju precis som i de andra valen. Ska man göra någon förändring så ska vi komma precis efter statliga förändringar, inte hitta på något eget. Jag har ju sett under 16 år en massa olika varianter och jag tror inte på någon av dem, att någon av dem skulle vara bättre än det välfungerande system vi har idag.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Även om jag personligen har varit för direkta val hela tiden så är jag inte alldeles övertygad om att just Olles sista argument är att det finns ett egenvärde i att vi efterliknar de vanliga valen i det politiska livet, att det är ett gott skäl. Vi har skilt kyrkan från staten, ja det skulle kunna te sig lite egendomligt ut i kyrkomedlemmarnas ögon att vi följer exakt den allmänna politiken i ett läge när kyrkan är skild från staten. Jag köper personligen inte det argumentet.

OLLE BURELL (REPLIK):

Man tar ju chansen, den absolut sista gången på de 31 sessioner som jag har varit med.

Jag tror som sagt att det finns ett stort värde i att det går till likadant. Om vi ska göra en förändring är det ju i sådana fall kring kommunikationen. När det gäller digitaliseringen som vi pratar om så tror ju jag att ett av skälen till att det blev så högt valdeltagande i Maria Magdalena församling och på övriga Södermalm och i många storstäder är att det är en hög grad av mognad när det gäller att ta del av information och inspiration kring att det är ett kyrkoval. Där ska man lägga in krutet och ta vara på digitaliseringens möjligheter. Då känns det nog ganska fint för de som

kommer och röstar att det är lite gammaldags, det kan man väl ändå våga förknippa med Svenska kyrkan ibland. Om vi tänker på debatten igår så är det fint att vara lite gammaldags och att då faktiskt hålla ett papper och kuvert som de inte är vana vid längre. Det känns väldigt fint och bra och tryggt för många människor och det är ingen som kan manipulera det.

LARS STJERNKVIST:

Ordförande! Jag hoppas ni tål en överdos av nostalgi, dessutom socialdemokratisk nostalgi. Även jag avslutar mitt engagemang här och inte med så lite vemod så gör jag nu min sista session. Det är klart att man har suttit här och funderat på vilka spår man egentligen har satt i den här församlingen. Jag måste erkänna, även om det är lite smärtsamt, att jag har nog inte satt så jättedjupa spår i kyrkomötet, men, och det är det hoppfulla kyrkomötet har däremot satt djupa spår hos mig, Framför allt så har jag fått ett favorituttryck som jag bär med mig i alla andra sammanhang, nämligen att jag har lärt mig vikten av att reflektera. Det ordet står inte bara här utan också i andra sammanhang för respekten för varandra, att förändring och demokrati måste ta tid. Men också den här balansen, som på något sätt är det underliggande temat i alla kyrkomöten som jag har varit med på, mellan å ena sidan att förvalta det som är värt att förvalta och så vår skyldighet att förvalta till kommande generationer men förändra det som vi måste förändra för att kyrkan ska behålla sin slagkraft i framtiden. Oavsett hur den här omröstningen slutar, oavsett hur alla andra omröstningar slutar så är jag säker på en sak när jag åker hem imorgon, nämligen att vi kommer att fortsätta att reflektera, också kring de beslut som vi med bred majoritet har bestämt oss. I den här frågan kring valsystemet – jag yrkar för övrigt bifall till reservationen och jag gör det därför att jag vill att när ni andra som sitter kvar fortsätter att reflektera så vill jag att ni ska ta med er två saker. Det ena är att akta er för förändringar som gör att vi minskar kontaktytan med alla de som inte sitter här inne, med alla de medlemmar som känner en närhet men som inte alltid blir påmind om det. Det är viktigt med kontakten och därför alla tillfällen vi har att påminna om vår närvaro är viktiga. Det andra, akta er för förändringar när vi nu analyserar valsyste- met framöver. Akta er för förändringar som begränsar bredden i den här församlingen därför att det är just det som jag tar med mig efter de här åren det är att det faktiskt finns en oerhörd bredd här inne och värdet av den. Jag hoppas att ni ser till så att ni även i fortsättningen kommer att vara en församling som består av sådana som jag med den erfarenhet som jag har och den kunskap jag har och sådana som, och nu kommer jag till det svåraste de här 12 åren, vem är min ytterlighet i kyrkomötet, Dag Sandahl t.ex. Jag säger inte det med minsta lilla ... utan jag säger det som ett uttryck för vikten av att vi får fortsätta reflektera.

Bifall till reservationen.

JESPER ENEROTH:

Ordförande! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation i utskottet men jag har också insett att det mesta är redan sagt. Jag ser på talarlistan att en del kommer till men jag kände under debatten att det ändå var nödvändigt att säga något lite om några saker, inte minst frågan om valdeltagandet. Det lyftes i början av debatten att vårt valsystem nu, vi har så dåligt och lågt valdeltagande sedan demokratiutredningen. Det har väl bara gått 2 à 3 val, sedan dess så har valdeltagandet ökat varje år. Vårt senaste kyrkoveal hade det högsta valdeltagandet sedan 1934. Jag kände mig lite tvingad att kommentera det där. Det andra jag vill ha sagt, det är lite på allvar kring

hur vi jobbar. Det anföras ständigt och jämt varje kyrkomöte från vissa grupper att nationell nivå ökar. Det är inte bra att nationell nivå ökar, vi måste minska ner på det. Samtidigt är vi alla så himla måna om att snudd på slentrianmässigt skicka en massa uppdrag till nationell nivå hela tiden. Det är en paradox. Vi måste jobba emot. Det här är välutrett. Demokratiutredningen satt i tre år. Två eller tre val mellan demokratiutredningen och där vi står idag är inte särskilt lång tid när vi pratar valsystem. Det här är färdigutrett. Som Olle sa, går vi tillbaka i papperen och ser vad som har sagts och vi hör på den här debatten då står det ganska klart att vi har en ganska klar och tydlig bild över hur diskussionen om valsystemen ser ut.

BENGT INGHAMMAR:

Ordförande! Jag yrkar bifall till punkterna 1–6 och avslag på punkt 7 i Organisationsutskottets betänkande 2017:4. Det här med församling, vad är det. Då tänker jag att det är de där människorna som jag möter när jag har begravningar. Det är konfirmandföräldrarna. Det är de där som jag ser på lite olika sammanhang när jag är präst, de som egentligen inte går i kyrkan. Men de röstar ibland på mig för de vill att jag ska kunna stå för vissa åsikter som de själva står för. Här kommer flera stycken ÖKA-ister att prata nu. Det är klart att vi slåss för livet, för om det nu blir en sådan här utredning och det blir indirekta val då kommer sådana här små partier, som redan är sagt, att försvinna kanske. Vi har svårare att få plats. Men det är inte oss vi slåss för. Vi slåss för de människor som ingen annan riktigt ser och bryr sig om. De som kanske inte har hittat hem i kyrkan, de som hittar något slags möjlighet att ge sina röster på något håll. De där människorna som kanske är som mitt förhållande till ÖIS, Sveriges trevligaste fotbollslag. Jag såg de senast 1987 spela på Ullevi. Då vann de allsvenskan, förresten. Sedan har jag inte sett dem, men jag håller på ÖIS. Berghårt. Jag kallar mig ÖIS:are. Jag är med i en fackförening, inte KyrkA utan Ledarna. Jag betalar snällt min avgift. Jag litar på att de ska hjälpa mig när jag behöver hjälp. Det har inte behövts än, men det kanske kommer. Jag räknar med att jag faktiskt ibland också röstar på något bra namn som jag ser på listan över vilka som ska vara ordförande och styrelsemedlemmar. Det handlar om demokrati. Det får kosta pengar. Det kanske är så att om vi inte vågar satsa de här pengarna på demokratin då förlorar vi också vår respekt för de människor som är medlemmar. De är medlemmar därför att de, tror jag, menar något med det.

Alltså avslag till punkt 7 och bifall till de andra.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Jag noterar att Bengt hyser en stor oro för indirekta val och att flera andra talare gör det också. Det är en oro som jag har i högsta grad respekt för. Jag vill bara påminna om att det frågan gäller nu är inte frågan om direkta och indirekta val utan om att göra en konsekvensanalys av vårt kyrkliga valsystem. Frågan gäller, ska man ens få titta på frågan om indirekta val om vi nu ska titta på de kyrkliga valen ur ett demokrati-, kyrkosyns- och tekniskt perspektiv. Ska man ens få titta på indirekta val. Jag tycker att vi ska ha en ganska förutsättningslös konsekvensanalys. Om det är så att man vill förbjuda att man ens nämner indirekta val i sammanhanget, då börjar jag oroa mig för om det finns starka argument för indirekta val som jag har missat, jag som i min lite naiva hållning har trott att direkta val är väldigt bra. Finns det argument man gärna vill dölja för mig?

BENGT INGHAMMAR (REPLIK):

Jag tänker så här att om man nu har börjat en sådan här fundering omkring de indirekta valen så ligger det väl naturligtvis i sakens natur att man gör det för att man så småningom vill genomföra det. Därför tänker jag att det är bra att vi stämmer i bäcken då utifrån min position.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Jag kan försäkra att i alla fall utifrån utskottets sida finns det inga intentioner att driva på att det ska införas indirekta val. Det fanns i flera av motionerna och därför har vi avslagit dem. Men ifrån utskottets sida, låt oss titta på argumenten som finns kring de kyrkliga valen och fråga oss om vi kan göra någonting för att utveckla och göra det hela bättre.

BENGT INGHAMMAR (REPLIK):

Det låter ju som om det ändå skulle kunna bli ett slags utredning som inte har förutfattade meningar och blir det så kan det väl vara möjligt att man kan titta på det.

KARIN JANFALK:

Ordförande! Vi stämmer väl lite till i bäcken då, när vi ändå håller på. När jag tänker kyrka så vill jag också absolut hålla fram alla kyrkotillhörigas möjligheter och att alla kyrkotillhöriga är absolut lika viktiga. Om vi räknar med alla kyrkotillhöriga tillmäts samma rättigheter och möjligheter oberoende av hur det praktiska deltagandet i kyrkan tro och liv gestaltar sig, då behöver det också synas i de kyrkliga valen. Det finns en risk att, jag säger inte att det är så, men det finns en risk att en del andra modeller t.ex. indirekta val, att den lite trängre kretsen får ett försteg framför de övriga kyrkotillhöriga. Det vill jag inte medverka till. Det finns en annan sak som jag tänkte lyfta och det är att det i många församlingar och pastorat så finns det i samband med de kyrkliga valen många nomineringsgrupper som just bara finns på den lokala nivån. De har alla möjliga och omöjliga namn. Jag vet inte om ni har tänkt på det. Jag satt och tog emot röster för Göteborgs stift efter valet och då såg jag det. De kan heta Kyrkan i centrum, de kan heta Församlingsallians, de kan heta Positiv församling och jag vet inte allt. De kan heta Kyrkan brinner och Framtiden bakom oss och allt möjligt. I de fall det är indirekta val är det ju omöjligt att veta vad en röst på en sådan nomineringsgrupp kommer att leda till i nästa steg, dvs. om jag röstar på Positiv församling, vad tänker de gå vidare med i nästa steg till stift och kyrkomöte. Det har jag ingen aning om. Att själv få välja vilken grupp och vilka personer som ska företräda mig och min församling är viktigt. Som vald ledamot i stiftsfullmäktige och/eller kyrkomöte har jag närmare relation till församling och pastorat om jag också har fått mitt mandat direkt av de kyrkotillhöriga istället för lite längre bort i systemet. Dagens system, tänker jag, stärker helt enkelt demokratin, tydliggör varje kyrkotillhörigs ansvar och möjlighet att påverka och göra intresset större i alla fall inte mindre att engagera sig i de kyrkliga valen.

Alltså bifall till reservationen.

IRENE OSKARSSON (REPLIK):

Ordförande! Det är spännande att lyssna, Karin, och det är spännande att se vilka slutledningar som dras av ett utskott som har skrivit väldigt öppet att vi vill just ha en konsekvensanalys. Du har kanske gett oss 2 à 3 sidor i ett dokument som kan hålla om tio sidor. Men det som oroar mig är det dras, och du gör det och flera har

gjort det, så snabba slutsatser av vad utskottet har menat i detta. Vi är några stycken som står bakom detta som definitivt inte tror att indirekta val är modellen men jag vill inte bara tro, det gör jag i andra sammanhang, utan här vill jag fakta för en del saker som jag sedan kan omsätta. Här behöver jag fakta och det är vad utskottet har bett om att få. Jag tycker att du m.fl. målar lite konstiga färger.

KARIN JANFALK (REPLIK):

Ja, absolut. Det får du tycka.

JOHAN BLIX:

Ordförande! Jag liksom många andra här reagerar inte på utskottet utan på motionerna som ledde till utskottets beslut. Om jag försöker se till motionärernas motivbild kan jag inte finna att det egentliga motivet verkar vara att med ett direkt valsystem så är det fel personer som blir valda. Så uppfattar jag det. De andra motiven tycker jag är dimridåer i sammanhanget. En annan sak som vi har hört här är att vi är den enda kyrka, troligtvis i världen, som har ett sådant här valsystem med direkta val till alla nivåer och därför måste det vara fel. Jag skulle säga tvärtom att det kanske är vi som är först med det rätta systemet. Jag träffar inte så sällan människor från andra delar av världen som är djupt imponerade, får ni den ende enskilde kyrkotillhörige vara med och bestämma om vilka som sitter i kyrkans högsta beslutande organ. Många som kommer från andra miljöer är djupt imponerade av detta.

ANDERS NIHLGÅRD:

Ja, det finns så många andra ÖKA-ister och många andra också som har sagt så kloka saker så egentligen skulle jag inte behöva säga någonting. Igår pratade biskop Johan Dalman här från talarstolen om vikten av demokrati. Vikten av demokrati är väl något som vi alla vill slå vakt om. Jag menar att vi slår bäst vakt om det genom att se till det även i fortsättningen blir direkta val till alla nivåer i kyrkan, så att alla kyrkans medlemmar får möjlighet att i så stor utsträckning som möjligt påverka sin kyrka. Vi kan inte göra ett A-lag och ett B-lag av kyrkans medlemmar utan alla är väl lika mycket värda, som det står på knappen man kan få här. I vår kyrka måste varje röst få höras och vara lika mycket värd. Därför tycker jag att ett utredningsförslag är alldeles onödigt.

Bifall till reservationen.

MARJA HILLERSTRÖM:

Ordförande! Vår nomineringsgrupp satt inte med i utskottet, så vi yrkar bifall till reservationen. Det behövs alltså ingen utredning som kostar mycket pengar.

JAN OLOV SUNDSTRÖM:

Ordförande! Inledningsvis när jag lyssnade på Tomas Jansson så blev jag faktiskt rätt glad över att man i den församlingen, framför allt när jag hört på resten av resonemangen nu, att man inte kan hålla en så balanserad beskrivning av det som utskottet vill. Det utskottet vill är ju faktiskt att ändå våga se över det vi håller på med. Det är möjligt och det är heller ingen som faktiskt har föreslagit, jo det finns några motioner som har föreslagit det, men de som ligger bakom utskottet och det som är tanken bakom alltihop det är att vi ska våga titta på olika alternativ. När jag hör en del inlägg i den här debatten så blir man ju lite oroad över att några

uppenbarligen inte vågar ta en sådan diskussion. Om vi nu är en så demokratisk församling, som alla hävdar att vi är och som vi också är i det här rummet, så tycker inte jag att vi skulle behöva vara särskilt oroliga över att en sådan översyn skulle leda till det elände som en del just har anfört. Inom parentes är det också så att det här nya systemet eller det system vi har nu infördes så har ju också arenan förändrats lite vad gäller exempelvis nomineringsgrupperna. De som var på arenan år 2000 var ju till väldigt stor del nomineringsgrupper som var direkt kopplade till ett politiskt parti på riksplanet. Så ser det inte riktigt ut idag. Det finns några som fortfarande har den kopplingen och det är upp till var och en att ha det förstås men det ser ändå rätt annorlunda ut på många andra håll. Det påverkar kanske inte direkt den här frågan om vilket valsysteem vi ska ha, men det påverkar klimatet runt omkring valsystemet, hur vi driver en valrörelse, vad vi gör med den och vilka som har möjlighet att delta i den.

Det finns all anledning faktiskt att biträda utskottets förslag.

BO HANSON (REPLIK):

Jag sätter stort värde på uppriktighet. När man säger att det här handlar bara om att utreda och att det har inget med motionerna att göra, så är det helt enkelt inte sant. De som vill utreda vill göra det med anledning av motionerna. Man kan inte låtsas som om det inte står där. Det är så att alla vill inte redovisa sina uppriktiga motiv här. Det är fullt att säga så men jag gör det ändå för det är min bestämda upplevelse.

JAN OLOV SUNDSTRÖM (REPLIK):

När jag hörde ditt inlägg tidigare så blev jag faktiskt lite oroad över din syn över huvud taget på de här frågorna, och framför allt oförmågan att våga ta en diskussion om hela det panoramat som vi nu diskuterar, där du utgår ifrån att det finns ett antal odemokratiska krafter som tänker genomföra någonting som vi inte alls tänker genomföra. Däremot kan jag ju säga så mycket, jag uppfattar mig ändå själv som en rätt hederlig människa, att de här motionerna gav möjlighet att skapa det förslag till beslut som utskottet nu har skapat, Det tycker jag är en möjlighet som vi ska ta. Det är inte samma sak eftersom vi som bekant inte har ställt oss bakom någon av motionerna, utan vi vill göra en hederlig översyn av det hela.

OLLE REICHENBERG:

Ordförande och kyrkomötesledamöter! Efter att ha hört den här diskussionen så måste det vara väldigt svårt för eventuella utomstående lyssnare att förstå att debatten alltså inte gäller frågan om införande av indirekta val utan det diskussionen gäller handlar alltså om att få fram en konsekvensanalys av olika valsätt utifrån tre olika perspektiv. Jag vill också säga att jag instämmer med Tomas Jansson och Irene Oskarsson. Den nomineringsgrupp jag företräder, Borgerligt alternativ, har ju också hittills fram till nu varit helt övertygade och drivande i frågan om att vi ska ha direkta val på alla nivåer. Det är fortfarande vår grundinställning men det är ändå så, om vi tittar i vår omvärld som någon sa, att landskapet har förändrats. Det finns skäl att nu göra en enkel konsekvensanalys tämligen förutsättningslöst. Oron är alltså en smula överdriven för att morgondagens beslut skulle genast kunna innebära att vi inför indirekta val. Jag är särskilt glad över att utskottet har lagt ett uppdrag som talar om en analys utifrån ett digitaliseringsperspektiv, för det är ju så att den tekniska utvecklingen som bekant går väldigt fort. Även om frågan om att införa

någon form av elektroniska val har utretts tidigare så menar jag och utskottet att tiden nu är mogen för att återigen aktualisera den.

Med detta, ordförande, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

LEIF NORDLANDER:

Ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Min erfarenhet från senaste kyrkovalet var ju naturligtvis att det kom väldigt många människor som jag aldrig hade sett, och det var ju glädjande. Nu kom också ganska många människor som bara röstade på det lokala valet. Stiftsfullmäktigelapparna tog de inte. Inte heller kyrkomöteslapparna. Nej, jag känner inte till dem, jag vet inte vad det är för folk och jag har inte satt mig in i det. Därför röstar jag på det. Det är en ganska vanligt förekommande föreställning bland människor. Jag tror att det är just därför, jag är medveten om att vi, som är en liten nomineringsgrupp, har precis som den socialdemokratiska företrädaren, Jesper eller Olle, sa tidigare, att det är de små grupperna som riskerar att hamna utanför. Det är jag fullt medveten om. Det är den risken vi tar när vi också tycker att vi ska utreda det här och kanske ha indirekta val. Det är mycket möjligt att det är så. Jag tror att det handlar dels om kyrkans identitet, det handlar om vad kyrkan är. När jag möter den världsvida kyrkan, vilken jag möter väldigt mycket, så skakar man på huvudet. Hur går det till, hur är det, är deras fråga. Där kan vi ha olika erfarenheter.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag om att utreda frågan.

OLLE BURELL (REPLIK):

Ordförande! Förlåt att jag bröt mitt löfte, att förra gången var sista gången i talarstolen. Jag tycker att det som Leif tar upp här, och som faktiskt har varit uppe tidigare, får mig att reflektera över någonting som kanske, om majoriteten beslutar att det ska göras en översyn, är viktigt att beakta och analysera och kartlägga. Det är ju effekten, som ett införande av direkta val skulle ha på stämningen i den lokala församlingen, för om det är så som Karin från ÖKA sa, Leif, att om man har indirekta val måste börja ställa mycket mer frågor till den lokala kandidaten, vem kommer du sedan stödja på stiftsnivå och framför allt i kyrkomötet. Här är ju de brännande frågorna. Då drar man ju också ner de saker som vi kan hålla på och fightas om här jättemycket och bli lite osams om, ner i det lokala församlingsarbetet. Det kan man ju tänka att det är värt att analysera om inte det faktiskt skulle försämra det lokala klimatet att dra ner frågor som inte hör hemma i den här samförståndsandan eller konsensustänkande som vi oftast har i församlingarna.

LEIF NORDLANDER (REPLIK):

Jag delar inte den oron, Olle, men jag kan dela oron att vi inte skulle vara representerade här som grupp för jag tror att vi har någonting att tillföra, framför allt på det teologiska planet.

OLLE BURELL (REPLIK):

Precis. Det jag var ute efter, eller det som ditt inlägg förstärker tanken kring är det då, även om flera har sagt att den här debatten inte handlar om direkta eller indirekta val, det gör den ju absolut, att vi skulle tappa möjligheten eller många mer medlemmar i vår kyrka skulle tappa möjligheten att faktiskt utvärdera och ställa kandidater till svars i de sammanhang som är relevanta just för den kandidaten, och som flera har sagt att de här lokala grupperna de finns och frodas och som ofta bidrar tror

jag till gott konstruktivt arbete i församlingar skulle få mycket svårare att verka om de var tvungna att också ta ställning till rikskyrkopolitiska frågor och att det skulle uppstå split mellan personer som idag inte behöver bry sig om sådana här enormt viktiga saker, om det ska heta Helige eller Heliga ande och sådana saker.

LOUISE CALLENBERG (REPLIK):

Jag tänkte bara upplysa om att det varken är utredning eller översyn som vi har föreslagit utan det är en konsekvensanalys. Jag har hört av de senaste inläggen att vi glider lite i den skalan. Frågan om utredning var utskottet överens om att vi inte ville göra, också baserat på den demokratiutredning som redan gjorts och som inte är särskilt gammal sett till antalet val som har genomförts. Det finns mycket stoff där som vi kan ta med oss i en konsekvensanalys. Det som handlar om vår reservation handlar ju om att vi tycker att man ska utgå ifrån nuvarande valsystem. Att titta på de här tre perspektiven, hade vi en fruktsam diskussion om i utskottet, att det där är klokt men vi landade inte i ett gemensamt förslag i slutänden. Det handlar alltså om en konsekvensanalys. Vi vill inte ålägga mer börda med fler utredningar på kyrkokansliet helt enkelt.

LEIF NORDLANDER (REPLIK):

Jag bara konstaterar att jag vill yrka på bifall till utskottet. Hur utskottet formulerade det. får de stå för.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

Jag tackar Louise för påpekandet om konsekvensanalysen. Jag tackar också Leif för stödet till utskottets förslag samtidigt som jag också vill höja ett litet varningens finger för att inte förvänta en utredning om indirekta val. Det är inte där vi ligger idag utan nu handlar det om en väldigt förutsättningslös konsekvensanalys.

EVELINA JOHANSSON:

Ordförande! Det är fascinerande att många vill göra gällande att en inställning i valfrågan hänger samman med uppfattningar i andra frågor. Jag får lite den känslan av den här diskussionen, det är de här som vill ha den sortens val och de är de som vill ha den sortens val. Jag ska bara komplicera bilden lite genom att tala om att jag är emot indirekta val och har röstat emot det i varje omröstning i den frågan de senaste fyra åren i kyrkomötet, trots att det är en profilfråga för min grupp för så fungerar det i min grupp, att vi får faktiskt rösta som vi vill. Jag är jättenyfiken på den här konsekvensanalysen för jag undrar naturligtvis vad det är för fantastisk konsekvens av indirekta val som finns som man inte vill ha som jag inte har upptäckt. Jag ser fram emot resultatet. Kanske betyder det att jag kommer att ändra uppfattning, kanske gör jag det inte alls. Det får vi se eftersom konsekvensanalysen är förutsättningslös, och då ska också försöka vara förutsättningslös. Men ett tror jag inte förändras och det är att jag tror inte att det har ett egenvärde att de kyrkliga valen ser likadana ut som de allmänna valen oavsett hur de ser ut. Jag tror faktiskt inte alls att de kyrkliga valen har ett egenvärde. Däremot tror jag att de har ett värde för det sätt på vilket de tjänar kyrkan och människorna som är hennes medlemmar. Jag blir lite bekymrad också när jag hör tanken att det som sker på nationell nivå i kyrkomötet inte skulle angå församlingen. Tro det eller ej, så är det faktiskt så att på församlingsnivå, och det tror jag egentligen att vi har erfarenhet av många av oss för vi befinner ju oss också där, att de frågor som vi debatterar här faktiskt känns i

hjärtat positivt eller negativt för människor på gräsrotsnivån i församlingarna. Det är inte så att nationell nivå kan leva sitt eget liv med sitt eget kyrkomöte frikopplat från församlingen. Eftersom de kyrkliga valen har det här värdet som tjänst åt kyrkan och hennes medlemmar så tycker jag att det är självklart att de kyrkliga valen förtjänar den här förutsättningslösa konsekvensanalysen som tittar på hela bilden och inte inskränker sig till just det system vi har just nu.

Bifall till utskottets utmärkta förslag.

MARTA AXNER IMS:

Ordförande! Det är farligt det här när man har haft så effektiv debatt i flera dagar att vi gamlingar inte kan låta bli att ge oss in i debatten när det nu känns som att det finns gott om tid. Har man då som jag suttit i Organisationsutskottet och diskuterat det här många gånger så är det svårt att låta bli. Det sägs här att vi inte diskuterar indirekta val utan vi diskuterar en konsekvensanalys men allt detta är ju utrett ordentligt. Min känsla är att man nu vill ha den här konsekvensanalysen, och det märks också i motionerna, är ju inte för att vi inte vet hur de olika alternativen ser ut utan för att man vill förändra dem. Annars skulle vi inte diskutera det här igen. Jag tänker också att det verkar som om vi talar om olika saker, dvs. indirekta val så kan man ju antingen tänka sig indirekta val i den form ungefär som det var före år 2000, dvs. listval ungefär som det ser ut nu, men att man då indirekt har elektorater som väljer. Det finns ingen ekonomisk besparing i det. Att man bara ska ha en lista istället för tre olika kommer inte att innebära någon stor besparing. Vi vet att en stor konsekvensanalys kommer att bli att vi stora grupper kommer att gynnas av det. Jag anar också i debatten de som tänker att indirekta val betyder personval lokalt som sedan indirekt väljer uppåt. Det är också ett helt annat system som har diskuterats många gånger bl.a. i demokratiutredningen. Eftersom allt det här finns utrett så finns det ingen anledning att se på det igen. Även det här med digitaliseringen har vi också både debatterat och utrett och sett på. Det här uppfattar jag bara som ett sätt att försöka lyfta frågan på ett annat sätt.

En liten sakupplysning. Det sägs att inga andra kyrkor har direkta val till kyrkomöte. Det stämmer inte. I Norska kyrkan röstar man direkt. Inte i samma form som vi men kyrkomötet där utgörs av de s.k. bispedömeråden och de väljs faktiskt direkt. Man röstar lokalt och man röstar till stiftet som utgör kyrkomötet. Då finns det också möjlighet att ha alternativa listor som man röstar på och även personval och då med de som faktiskt själva sitter i kyrkomötet. Det finns andra kyrkor som har direktvalda kyrkomöten.

Jag yrkar bifall till reservationen.

ERIK SJÖSTRAND:

Ordförande! Jag hade inte tänkt gå upp här men det får vara någon sans i den här debatten. Det finns olika demokratiska modeller som är demokratiska. Den dominerande i det svenska civilsamhället har ju åtminstone under hela 1900-talet varit den indirekta med federativa strukturer i stora folkrörelser. Att dra slutsatser att sådana modeller A) inte skulle vara demokratiska och B) framför allt skulle innebära att alla medlemmar inte var lika mycket värda är ju att dra argumentationen så långt som jag aldrig har hört på maken. Lite sans! Jag tror vi har en utmaning i att hålla ihop nivåerna i kyrkan. Jag tror att det handlar om kyrkosyn. Jag tror att nationell nivå i Svenska kyrkan har en speciell och ganska komplicerad roll och funktion, inte minst i förhållande till hur det ser ut i folkrörelser i Sverige. Jag tror att valsystemet spelar

en roll i de frågorna och att fundera i något slags konsekvensanalys på vad den rollen är och att kunna prata om de här frågorna med lite mer sans hade jag tyckt vara värdefullt.

Bifall till utskottet.

BISKOP JOHAN DALMAN:

Ordförande! Jag är ju inte någon kattstrypare. Jag har uppenbarligen stuckit in huvudet i en bikupa dock. Jag hyser otroligt förtroende för det här forat, för kyrkomötet, för vårt demokratiska system. Jag ifrågasätter inte det på något sätt och jag har ingen dold agenda. Jag har bara en fråga. Hur förblir vi så tydliga vi kan lokalt som möjligt, är min grundfråga. Folk ställer frågan nu och då, kyrkan borde och vad gör kyrkan. Då är det bästa svaret, kolla lokalt, kanske gör vi redan det där du finns. Den energin och det fokuset vill jag ju ska genomsyra vårt liv i kyrkan, att man tänker kyrkan är allra, allra bäst där den är som allra, allra närmast och det är hemma där jag bor. Det är ju liksom det gamla folkkyrkliga systemet helt enkelt. Det är min grundhållning. Det är utifrån den frågan som jag ställde min fråga och som jag var med och motionerade. Jag hyser den största respekt för att den här frågan är oändligt komplex. Den framstår som ännu mer komplex när jag lyssnar på debatten. Jag är bara nyfiken på vad en sådan här konsekvensanalys skulle kunna visa utifrån den här enkla basfrågan, hur blir vi bäst och synligast och mest begriplig lokalt. Sedan må katterna kila runt bäst de vill. Jag har ingen fara med det.

Vilken form av konsekvensanalys är jag inte så fokuserad på. Gör en konsekvensanalys. Det är spännande. Om den blir enligt utskottet eller om den blir enligt reservationen tycker jag inte är så angeläget.

Bifall till utskottet.

ÅKE MARCUSSON:

Från utlandskyrkans sida tycker vi att det är bra att det blir en konsekvensanalys. Jag vill bara påpeka då att vi är just de två mandaten från utlandskyrkan och är ju valda på ett annorlunda sätt. När ni tittar igenom och gör en konsekvensanalys värdera också hur utlandskyrkans roll har fungerat in i den här församlingen och om det finns anledning då att också bedöma och titta på andra vägar eller om det ska vara likadant. Men i en konsekvensanalys, i den generella, så är det viktigt att ni också väger in systemet vi har i utlandskyrkan idag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 181.